

L. ANDRIEKAUS „SAULĖ KRYŽIUOSE“

GIESMĖ DIEVUI, LIETUVOS ŽEMEI IR JOS ARTOJUI

Rūpintojėlio figūra buvo pirmiausia pastebima mūsų meno tyrinėtojų. Rūpintojėlį išskėlė į poeziją pirmiausia Putinas Mykolaitis. Jo eilėraštis „Dievuli mano, kas per šviesios naktys“ į rūpintojėlį atkreipė dėmesį visuotinai. Rūpintojėliu išreikštus lietuvių santykius su Dievu vėliau plėtojo, papildė ir tobuliausiai bei plačiausiai reiškė Leonardo Andriekaus poezija.

Tokis yra istorinis kelias į jo poezijos knygą, vardu *Saulė kryžiuose*.

Saulė kryžiuose — tai poetinio apmąstymo, meditacijų poezijos knyga. Apmąstymo apie Dievą, žmogų ir Lietuvą. Apmąstymo gilaus ir lietuviško. Gilumos siekia autorius, rodydamas santykius tarp Dievo, žmogaus ir žemės. Dievas jo poezijoje dalyvauja žmogaus ir gamtos buvime. Dalyvauja, apreikšdamas per juos savo gyvybę, grožį ir kitas dieviškąsias žymes. Dalyvauja, atpirkdamas žmogų, palaikydamas būtį ir toliau kurdamas. Tas procesas nėra baigtas. Nebaigtas kūrimas nei atpirkimas. Atpirkimo kančia, prasi-dėjusi Golgotoje, tebesitęsia dabar, nes tebesitęsia Dievo kryžiavimas. Lyg būtų ištirpusios erdvės ir laiko ribos. Lyg

Palestinos ir Lietuvos žemės susilieja vienoje laiko ir erdvės plotmėje. Lyg atpirkimo paslaptis paliečia ne tik žmogų, bet ir gamtą.

Tokis apmąstymas daro gilumo ir naujumo poezijoje įspūdį.

Kai autorius apmąsto Dievą pasireiškiant pro žemę ir žmogų, įvairiausiais variantais svysčioja, sakytum, Dievo charakterio ženklai. Bet labiausiai tie, kuriuos jame randa ir pergyvena Lietuvos žemės žmogus — žemės artojas. Šioje poezijoje nėra baisiojo ir galingojo Dievo, drebančio, grūmojančio ir teisiančio. Čia yra žmogų suprantantis, globojantis, atleidžiantis, bet taip pat sielvartaujantis, kantriai naujus nukryžiuojimus kenčiantis Dievas. Tačiau ir žmogus, tas Lietuvos žemės artojas, nėra didžiais nusikaltimais rūstinęs Dievą; tik mažos silpnybės, dulkės aptraukia jo spindėjimą. O Lietuvos žemė yra kupina dieviškos šypsenos, giedros, amžino tekėjimo ir grožio. Kupina saulės pro kryželius, nes joje reiškiasi tas pats Dievas.

Šituo atžvilgiu L. Andriekaus poezija yra pakili giesmė Lietuvos žemei. Dar daugiau. Joje randi susitikus su Dievo Apvaizda tos žemės artoją, kuris sukūrė padavimus apie užkeiktus akmenis, keliaujančius ežerus, apie vaiduoklius ir velnius pro kapus keliaujantiems; randi artoją, lankantį klėtelę, maldaujantį gero oro, laiminantį suklupusius vaikus ir lydimą giesmėm per ištuštėjusius kelius į kalnelį, o gal naktim žvelgiantį iš kapo į vaikų likimą. Ir su tais artojo gyvenimo etapais Kristus atsiunčia sykiu ano artojo smulkias silpnynes ar palaiko vaikus laiminančią jo ranką.

Tai gražus pagarbinimas Lietuvos artojui, kurio dvasia susiklojo anuo metu. Pagarbinimas yra prasmingas dabar, kai pačioje Lietuvoje švenčiamas džiūgavimas dėl ano artojo ir jo dvasios sunaikinimo.

Formoje — jaučiama statytojo ir tekintojo dvasia. Eilė-

raščio statybai būdinga ramios bangos pavidalo strofa — kylanti iki strofos vidurio ir lygiai ramiai nusileidžianti, ne užlūžtanti. Kilimo ir nuleidimo ritmui pasigauna labiausiai pakartojimo figūros. Rūpestingai nutekinti yra vaizdai, kurie plaukia iš artojo vaizduotės ar jos kasdieninės aplinkos — su naivaus paprastumo, miniatiūriškumo nuotaika. Vaizdai konkretūs ir nebanalūs, kitų nenuvartoti.

Tokis pirmas įspūdis. Tai dėmesio verta poezijos knyga, elegantiškai išleista, T. Valiaus iliustruota. Jei ko galėtum pageidauti, — tai, kad ji būtų mažesnė. Tada būtų išvengta monotoniškumo, praleidus tuos eilėraščius, kuriuose sumažėja naivaus paprastumo ir nuoširdumo pergyvenimas, kokių žavi Vieversys, Amžiai, Laidotuvės, Vėlės, Trupiniai, Pagarbinimas, Palaiminimas, Žvilgsnis, Gerumas, Rankos, Paukščiai, Teismo diena, Palaima, o ypačiai Susitikimas.

(Leonardas Andriekus, *Saulė kryžiuose*, Brooklynas 1960, išleido Pranciškonai, iliustravo Telesforas Valius, 208 psl.).